

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת אמור, תשפ"ד

כי אם רחץ בשרו במים ובא השמש וטהר (כב, ו-ז)

בספרו בני חיל (על מסכת נדרים, סימן נ) מביא מורנו הגאון הרב משה בן מרן המשיח הגאון הרב חיים זאב פינקל זצלה"ה סיפור נפלא שהתרחש ביום פטירת סבו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון הרב אליעזר יהודה פינקל זצלה"ה, וז"ל:

"זכור אזכור יום מר, יום שנתבקש סבא קדישא מרן אאמו"ר הגרא"י לשייבה של מעלה (י"ט תמוז תשכ"ה) שעברתי על פתח ביתו, וקראני בקריאה של חיבה ושאלני מה הגדתי באותו יום בשיעור (ולמדו אז מסכת גיטין פרק ב, בגואי דניצוק וקטרס), ואמרתי מה ששמעתי מאאמו"ר (הגרא"י) בשם א"י הגרא"ב קמאי זצוק"ל אב"ד ור"מ מיר, שהקשה לדעת הכסף משנה העליה מן המקוה מטרתה [דאין הטמא נטהר ועודו במים אלא בעלייתו מהמקוה, ודיין כן מלשון הרמב"ם שכתב ונוגע בנבלתם יטמא אפילו הם בתוך המים מטמאים וכשיעלה מהמקוה זה הנוגע - יטהר].

וקשה [על הכסף משנה] מהא דנתן במסכת מוקואות (פ"ז מ"ו ומובא בגיטין טז.) מקוה

שיש בה ארבעים סאה מכוונות וירדו שנים וטבלו שניהם בבת אחת, טהורים, בזה אחר זה הראשון טהור והשני טמא (משום שהראשון חיסר מן המקוה ולשני ליכא שיעור מקוה), ובשלמא אם נאמר דהטהרה נשלמת בעודו במים, ניהא הא, דאם טבלו שניהם בבת אחת טהורים, אבל לשיטת הכסף משנה [שרק בעלייתו נטהר] קשה, שהרי אי אפשר לצמצם ואפילו אם טבלו שניהם בבת אחת, הא מכל מקום אחד עלה לפני חבירו אפילו מקצת ראשו וכבר נחסר מהמקוה, נמצא דכשהשני עולה, אינו עולה ממקוה כשרה, והאיך מהני לו הטבילה. ותיריך הגרא"ב קמאי דכשעלה הראשון וחיסר מן המקוה הוי זה יציאה מן המקוה גם כלפי השני כיוון שכבר ליכא מקוה הוי זה עליה מן המקוה, (ואפילו אם נאמר דבעינן יציאת כולו, זה מקרי יציאת כולו לשניהם כיון דליכא מקוה). ונהנה סבא קדישא מאד, וכעבור כבי שעות נסתלק בסערה ויצאה נשמתו בטהרה זללה"ה. עכ"ל.

מורנו הגאון הרב משה בן מוהגרא"י פינקל זצלה"ה נלב"ע י"ג באייר תשס"א

וירגמו אותו אבן... כאשר ציוה ה' את משה (כד, כג)

כשלבדו את הצורך הנאצי אדולף אייכמן שר"י והביאהו למשפט בישראל, רבתה ההתרגשות. מרן המשיח הגאון הרב יחזקאל לוינשטיין זצלה"ה ביאר בשיחתו את ההסתכלות הנכונה אודות כך:

הנה תפסו את הרוצח ומביאים אותו למשפט, ומדברים על זה בלא הרף. העיתונים מקדישים לכך עמודים שלמים, ונשמעים דיבורים שזכינו לעשות בו נקמה, וא-ל נקמות ה'. ובאמת אלו דברי הבל, ורחוקים מהשקפת התורה.

לו באמת היה ענין הרציחה חמור בעינינו כל כך, למה אדישים אנו כשאלפים מתו ברעידת אדמה, ורבים נפצעו, והמונים נותרו ללא קורת גג.

ומה היא תאוות הנקמה, האם על ידה יקומו ששת המיליונים לתחייה!! ומה הפליאה הגדולה אודות הרוצח, וכי מעט רוצחים יש בעולם, והלא כל גוי חשוד על רציחה, וכמות רציחותיו תלויה רק במידת החכמה והאפשרויות שהיו בידיו. הלא אסור להלוות לעם הארץ כי חשוד על הרציחה, משום שעל חייו לא חס על אחרים לא כל שכן (פסחים מט.). וזה נאמר על יהודי שאין בו תורה, על אחת כמה וכמה בנכרי, שכל מציאותו היא "על חרבך תחיה" (בראשית כז, מ), ועלול להגיע לרציחה בשל נגיעה לכבודו.

כל ההתפעלות נובעת מתאוות הניצחון, שביקשוהו והביאוהו, ומתגלה בזה חכמה ותושיה והצלחה. מכך נובעת ההתפעלות, ואין לה כלום עם נקמת ה'. ובכלל, על פי דרכי התורה כל ההסתכלות אף על הרשע הגדול ביותר אינה בשנאה, אלא בדרישת כבוד שמים שיתגדל בהעונתו. אבל כשלעצמו יש לחוש "מעשה ידי טובעים בים...". ו"בנפול אויבך אל תשמח", ונשתכח מאתנו כל ענין "צלם אלקים"!

ושמעתי מהגה"צ רבי אשר קלמן הי"ד [גיסו של הרב כהנמן מפוניבז' זצ"ל] בעת למדנו יחדיו בקעלם, שזהו שנאמר (תהלים קמט, ט): "לעשות נקמה בגויים תוכחות בלאומים, לאסור מלכיהם בזיקים ונכבדיהם בכבלי ברזל, לעשות בהם משפט כתוב - הדר הוא לכל חסדיו הללויה". כלומר, רק לחסידיו שכבוד שמים בראש מעיניהם, רק עבורם הנקמה היא הדור; וכן פירשו בקעלם מה שנאמר (ש"א טו, לג) "ויספח שמואל את אגג לפני ה' בגלגל", שאמנם בהריגתו היתה מצות מחיית עמלק ועשיית דין "כאשר שלכה נשים חרבך כך תשכל מנשיים אמן" (שם), אבל לא המיתו מפני רגש הנקמה והשנאה אלא "לפני ה'", בטהרה מוחלטת.

וכשם שנאמר בפרשתו במגדף (כד, כג) שרגמוהו "כאשר ציוה ה' את משה". לא לשנאת בן המצרית שהתקוטט עם בן ישראל, אלא מפני שמירת ציווי ה' בלבד!

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 7:57	Minneapolis, MN - 8:20
Brooklyn, NY - 7:50	Miami, FL - 7:42
Chicago, IL - 7:46	Monsey, NY - 7:52
Houston, Texas - 7:51	Montreal, Quebec - 8:03
Johannesburg, S. Africa - 5:09	Passaic, NJ - 7:51
Lakewood/Deal, NJ - 7:49	Toronto, Ontario - 8:20
London, UK - 8:34	Yerushalayim - 6:55
Los Angeles, CA - 7:31	Zurich, Switzerland - 8:40

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

לנפש לא יטמא

דן המנ"ח להתיר במקום ספק טומאה ברה"ר.

ובעיקר סברת המנ"ח דנו הפוסקים גם משום לא יבא, ועמש"כ במק"א. ועוד יש לדון דהא דספק טומאה ברה"ר טהור כתב תוס' סוטה כ"ח ע"א וע"ז ל"ז ע"ב דהוא משום חזקה והוא דקאמר הש"ס דהלכתא הוא היינו דלא תימא טמא כמו ברה"י. ולדבריהם הוי ספק ככל ספיקות ומוקמינן ליה אחזקה ולכא' לפי"ז אין להתיר לכתחלה.

אולם תוס' בחולין ט' ע"ב ובריש נדה ס"ל דהא דספק טומאה ברה"ר טהור הלכתא הוא אפילו היכא דליכא חזקה טהרה. (וברשב"א ע"ז ל"ז, אשר באמת דפים אלו הם תוס' הרא"ש לדעת החוקרים, כתב בכן הוא שיטת תוס' בע"ז וסוטה, ואין מחלוקת, וכוננתם בסוטה דרק דבדרך כלל א"צ להלכתא דבלא"ה איכא חזקה). ולפי"ז א"ש דברי המנ"ח. מיהו גם בזה יש לדון דאולי גזה"כ הוא במקום שיש כבר ספק דיש לנהוג ספיקו טהור אבל מהיכי תיתי להתיר ליכנס לכתחלה לספק, וע' מלבושי יו"ט ח"ב סוף הל' חזקות השיג על המנ"ח דאין היתר לעשות לכתחלה ואולי כוונתו כנ"ל.

וע"ע קה"י טהרות ס"א ועירובין י"ד עוד בזה אי צריך חזקה טהרה לענין ס"ט ברה"ר.

ובהר צבי יו"ד רפ"ג הביא מתוס' כתובות כ"ח ע"ב דהא דבית הפרס אינה אלא מדרבנן הוא משום ספק טומאה ברה"ר טהור, ובעירובין מ"ז ע"ב מבואר דגם ככהן הוא רק מדרבנן ומה"ט מותר ליטמא בבית הפרס כדי ללמוד תורה. (וכע"ז בק"ש בחולין הביא ראה למנ"ח מהא דנדה נ"ז ע"א דכהן מותר בבית הפרס ע"י נפוח). (וע' הערות הגרי"ש ש בכתובות לדחות הראיה מתוס' שם דלא איירי בבית הפרס שנמצא בו קבר אלא בנאבד בה קבר).

ובהר צבי הביא ראה בשם ר' ישראל אייזלשטיין מרמב"ן נדה נ"ז ע"א בהא דאין כותי נאמן לומר שאין כאן קבר ומקשה הגמרא מבריייתא דנאמן ומתריך דאיירי במהלך ובה על פני כולה ובודאי נטמא, והקשה הרמב"ן במאי איירי, אי ברה"י הרי ספיקו טמא מה"ת ואמאי אינו נאמן על הספק והרי גם ספק אסור מה"ת והרי נאמן על דאורייתא, ואי ברה"ר הרי מה"ת ספיקו טהור אפילו במהלך ע"פ כולה ואסור מדרבנן ובאיסור דרבנן אינו נאמן אפילו במהלך ע"פ כולה. ומבואר דספק טומאה ברה"ר מותר לכהן.

מיהו הביא עוד מצל"ח ברכות י"ט דכהן שכבר טמא וכל הספק אינו אי נטמא אלא על מעשה הטומאה, בזה אין דין ספק טומאה ברה"ר. ולפי"ז כהנים בזה"ה בלא"ה טמאים. מיהו י"ל דמ"מ ספק לענין הזאות ג' וז' והספק על הטומאה (משא"כ בצל"ח שכבר נטמא באותו יום).

בין אדם לחבירו

שמיטת כספים, ומצוה ת"פ בלאו שלא להמנע מלהלוות לפי שמיטה],
אכן מצינו מצוה של בין אדם לחבירו שנעשית בלא ידיעת האדם
ובלא מעשה שלו, עי' רש"י דברים כ"ד י"ט, למען יברכך, ואע"פ
שבאת לידו שלא במתכוין ק"ו לעושה במתכוין, אמור מעתה נפלה
סלע מידו ומצאה עני ונתפרנס בה הרי הוא מתברך עליה.

והנה נראה מדברי המהרי"ט דלהלן דאין זו ברכה בעלמא אלא יש
בזה קיום מצות צדקה, דהנה דן המהרי"ט ח"א ס' קכ"ז ד"ה ועוד
נראה שלא וכו' באפוטרופסים שנתנו צדקה מנכסי היתומים לזכותם
כדי שיתרפאו מחוליים, "וכי תימא פסיקה של צדקה זו היאך תגין
על היתומים, כיון שהם אין נותנין מדעתם אין ליתומים מצוה
בכך", ועי"ש דמסיק דמ"מ כל שעניינים נהנים מנכסיהם זכות הוא
להם, כאותה שאמרו הרי שנפלה סלע מכיסו ומצאה עני וכו', והביא
ראיה מגמ' ב"ב ח' ב' דרבה אכפ"ל לרנב"א והוציא ממנו ד' מאות זוז
לצדקה, והי' כפי' גמורה לר"י ולריצב"א בתוס' שם, וכיון שהכפיה
היא שיקיים מצ"ע, אם לא עלתה לו מצוה למה יכופו, אלא ודאי
שעלתה לו מצוה אפי' שלא לרצונו. ומבואר מדבריו שיש באופן זה
קיום מצות צדקה, [דאם אין זה אלא זכות גרידא ודאי אין כופין
עליה, ועכ"פ בתוס' הנ"ל מבואר דהכפיה משום קיום מצוה צדקה].

ונראה דהחינוך טעמא דקרא קאמר, אבל אין זה שייך לגדרי המצוה,
וגדר מצות צדקה הוא שיהנה העני מנכסיו. [ולכאורה אין צריך לכך,
שכן כתב החינוך מצוה תקצ"ב במצות שכחה, שהמצוה באה לתועלת
העניים, וגם לתועלת בעל השדה שיקנה בזה נפש טובה עי"ש, וא"כ
י"ל בכל המצוות של בין אדם לחברו דמלבד הטעם לקנות מדת
הנדיבות, ענין המצוה היא גם תועלת חבירו].

ג) ויש לעי' במצות חסד ובכל המצוות שבין אדם לחבירו, אם כוונת
העושה צריכה להיות לקיים את המצוה, או הכוונה צריכה להיות
להטיב לחבירו. ולכאורה מחלוקת תנאים היא באבות פ"ה מ"א,
ארבע מדות באדם, האומר שלי שלי ושליך שלי. זו מדה בינונית,
ויש אומרים זו מדת סדום. וכתב ר' יונה, וז"ל יש לשאול אידך נחלקו
החכמים במדות וכו' והנביא אומר בפ' שמניעת הצדקה מיד סדום
היא וכו', אלא ודאי לא נחלקו כי אם במדה לבד, שמשנה זו מדברת
באדם שנותן צדקה כדי חיובו מתוך היראה, אך בטבעו כלי הוא,
ואומר שלי שלי ושליך שליך, ואחר שמחזיק יד עני ואביון כשיבואו
אליו, אשר ירא את ה', מה לנו ולטבעו, המדה בעצמה בינונית היא.
ויש אומרים כי המדה בעצמה מדת סדום היא, ושרשה רע מאד
עד תהיה לו מדת הותרנות וכו', ועי"ש שכתב דבעושה צדקה ולא
מטבעו כי אם מיראת ה', נחלקו אם מדתו בינונית או מדת סדום.
הנה מפורש בדבריו דמי שאין לו מדת הותרנות, אלא שנותן צדקה
באשר הוא ירא את השם, לדעת היש אומרים מדת סדום הוא.

ואכן כתב בשערי תשובה לרבינו יונה שער ג' אות ל"ו, ז"ל ובעבור
כי מן האפשר שלא יקפוץ את ידו, ויחון את העני ולא מדרך רחמנות
כו', ע"כ כתוב לא תאמץ את לבבך ע"כ. הרי דאפי' נתן צדקה אם
נתן שלא מדרך רחמנות עובר בלא תאמץ. ונמצא לפי"ד ה' יונה,
דמי שיתן צדקה רק משום קיום המצוה, ולולא המצוה הי' מאמץ
את לבבו, עובר על ל"ת זה. ומצינו כן להדיא בסמ"ק מצוה כ', ולא
תאמץ, שלא יאמר מה לנו לסייע לפלוני, אם היה רוצה היה מרויח
יותר מצרכו, ת"ל לא תאמץ, שאפילו אתה נותן במחשבה הזאת,
אתה עובר בלא תאמץ עכ"ל. ולכאורה זה כדברי הר"י, דאם הוא נותן
במחשבה זו, הרי אינו נותן מתוך רחמנות על העני, אלא משום קיום
המצוה, ועובר הוא בלא תאמץ.¹

א) כתב שערי תשובה ש"א אות מ"ז "העיקר הי"ז לרדוף פעולת החסד
והאמת וכו', אכן זה שאמר שלמה ע"ה "בחסד ואמת יכופר עון", על
בעל התשובה דיבר, כי יש עבירות שהתשובה ויהי"כ תולים ויסורים
ממרקים, והנה החסד יגן בעד החוטא וישמור עליו מיסורים, בשגם
הצל יציל מן המות, כמו שכתוב (משלי י, ב) וצדקה תציל ממות.

ובשער ד' אות י' כתב ואם עבר אדם על כריתות ועל מיתות בית
דין ועשה תשובה אחרי כי לא נרצה העון בלי יסורים, כי התשובה
תולה ויסורים ממרקים, יכין לבו לעשות מצוות המגינות מן היסורים
כמו מצות הצדקה, כי היא מצלת גם מן המות, שנאמר (משלי י, ב):
"וצדקה תציל ממות", ומי שאין לו ממון לעשות צדקה, ידבר טוב
על העני, ויהיה לו לפה לבקש אחרים להיטיב עמו. ואמרו רז"ל גדול
המעשה יותר מן העושה. וכן יעסוק במצוות גמילות חסדים לעזור את
חבירו בעצמו והשתדלותו, כמו שאמרו רז"ל גדולה גמילות חסדים
מן הצדקה, שהצדקה בממונו וגמילות חסדים בין בגופו ובין בממונו,
והצדקה לעניינים בלבד וגמילות חסדים בין לעניים ובין לעשירים. וכן
ידבר על לב העני ויכבדו וינחמהו מצרתו, כענין שנאמר (ישעיה
נח, י): "ותפק לרעב נפשך", וכו' כי המפייסו בדברים גדול מן הנותן
צדקה. וכן יעסוק במצות בקור חולים וקבורת מתים ותנחומי אבלים
ולשמח חתן וכלה, כי כל אלה מדרכי החסד, וכנגד כולן מצות תלמוד
תורה לשם שמים.

וכל המצוות שזכרנו הן בכלל מה שאמר שלמה המלך עליו השלום
(משלי טז, ו): "בחסד ואמת יכופר עון", כי קנין התורה נקרא קנין
האמת, כמו שאמר (משלי כג, כג): "אמת קנה ואל תמכור", ונאמר
(תהלים קיט, קמב): "ותורתך אמת". ואמרו רבותינו זכרונם לברכה
(ויקרא רבה קדושים כה, א): "עץ חיים היא למחזיקים בה" (משלי ג,
יח) - עבר אדם על כריתות או מיתות בית דין, אם היה רגיל לקרוא
פרק אחד ביום יקרא שני פרקים, אם היה רגיל לקרוא פרשה אחת
יקרא שתי פרשיות וכו', כי אמרו רז"ל ות"ת כנגד כולם.

והנה אין הכוונה שהחסד רק מגיין מן היסורים או המות, דא"כ הרי
לא יתכפר לו עוונותיו כלל, אלא הכוונה דמעשה החסד גורם שיתכפרו
עוונותיו בלא יסורים או מיתה. והטעם שמתכפר אינו משום שכר
מצות החסד, שכן כתב הר"י שם שאם החוטא לא שב אל ה', לא
יתכפר עונו בפועל החסד, כמו שנאמר (דברים י, יז): אשר לא ישא
פנים ולא יקח שחד, ופירשו רבותינו ז"ל לא יקח שוחד מצוה, למחול
ולהעביר על העוונות". וא"כ ודאי דאף אם עשה תשובה על חטא
שאינו התשובה עצמה מכפרת אלא ע"י יסורים או מות, אין שכר
מצות החסד גורם מכפר, דעדיין זה "שוחד מצוה", אלא ע"י החסד
מזדכך הוא, ואינו זקוק למירוק שע"י יסורים ומיתה.

והנה כל המצוות האחרות שיעשה לא יגנו עליו מן היסורים והמות,
ולא יתכפר לו עוונותיו, אלא בחסד ובתורה. והנה בתורה הדבר מובן, כי
תלמוד תורה כנגד כולם, אלא החידוש הוא דגם מצוות חסד מועילה
לכפרת החוטא יותר מכל המצוות שבין אדם למקום. וכיוצא בזה
מצינו בפ' הרא"ש ריש פאה, "כי הקב"ה חפץ יותר במצוות שיעשה
בהם רצון הבריות, במצוות שבין אדם לקונו".

ולמדנו מזה גודל ענין המצוות שבין אדם לחבירו, ויתבאר לפנינו
קצת בגדר הדברים.

ב) והנה החינוך כתב בכמה מצוות שבין אדם לחבירו, דטעם המצוה
הוא כדי לקנות בנפשו מדת הנדיבות, [עי' מצוה תע"ז בטעם מצות

1 ויש לעי' בד' ת"ק שסובר שהיא מדה בינונית, והרי לפמש"כ השע"ת עובר משום לא תאמץ, י"ל ע"פ מש"כ הרמב"ם פ"ז מתנו"ע ה"ב, שהלאו זה של לא תקפוץ אינו אלא כשהעני
מבקש עי"ש, וי"ל דכן ס"ל להר"י גם לענין לאו דלא תאמץ, דכשאין עני מבקש אינו עובר בלאו זה.

ועי' מהר"ל בגור אריה שמות כ' כ"ב שכתב לבאר האמור אם כסף תלוה את עמי, מה שכתוב לשון "אם" אע"פ דחובה הוי, מפני שאם יעשה מחובה כאילו מקיים גזירת המלך אין הדבר לרצון להקב"ה, וצריך שיעשה מרצונו, ואז כשיעשה מרצונו הוא מרוצה, ואם הלוחה כסף כאילו מקיים גזירת המלך, אין זה מצוה, כי צריך שיהיה מצות הלוואה מרצונו בלב טוב, כדכתיב (דברים טו, י) "ולא ירע לבבך בתתך לו".

והדברים מבוארים בביאור הגר"א (מהדו' פיליפ כתי"י ירושלים) פי"א סוף פסוק ד', על הפסוק "לא יועיל הון ביום עברה" אם יתן אדם כל הונו "ביום עברה" לפני מותו, בשעה שהולך בגיהנם מפזר כל הונו בצדקה, "לא יועיל", שאינו נותן לגמול עם העני, רק לפדות נפשו, אפס צדקה שנתן כל ימי חייו מצילתו ממות, עכ"ל.

ולכאורה זה כלל בכל מצוה שבין אדם לחבירו שאין לעשותה מחמת המצוה גרידא, אלא לעשותה משום דהוא מרחם על העני ורוצה בטובת חבירו.²

וראיתי בכתבי הסבא מקלם (ימים נוראים סי' פ'), הוזהרנו במצות צדקה ולא ירע לבבך בתתו לו, פי' שאם יתנונו בע"כ לכופ את יצרו, כי אז בלתי אפשר שלא ירע לבבו, וכתב שם שצריך ליתן צדקה כדרך שאדם מאכיל את בניו, שאינו נותן להם במצות צדקה, אלא נותן להם כדרך שהוא נותן לתוך פיו, דשמחה לאדם שיוכל להנות את בני ביתו במאכל ומשקה. כן צריך אדם להתרגל במדת הנדיבות, עד שישמח לפרנס ולעזור לעניים כאילו היו בני ביתו, וכן פירשו את מה שנינו באבות "ויהיו עניים בני ביתך", שעניים ידמו לו כאילו היו בני ביתו. ועי"ש שביאר את האמור ואהבת לרעך כמוך, דהיינו שכמו שהוא אוהב את עצמו לא מחמת מצוה אלא שכן הוא בטבע, ולא יקרה שיאמר אדם כבר יצאתי ידי חובת אהבת עצמי, כך יאהב את חבירו בטבע, אז תהא אהבתו שלימה, ובזה ידמה אליו יתברך.

ד) אכן אין הכוונה דיעשה רק משום שרוצה להטיב עם חבירו, ולא כדי לקיים מצות השם, דודאי דכמו דבמצוות שבין אדם למקום, גם אם אין צריכות כוונה, מ"מ שלימות המצוה אינה אלא בכוונה לשם מצוה, כך גם במצוות שבין אדם לחבירו, וכדרך שמצינו עוד בגור אריה שם, בביאור מה שנאמר ואם מזבח אבנים תבנה לי, לשון "אם" כאילו זו רשות, והרי חובה היא, וכתב ד"אם בונה מזבח, שזהו עבודתו יתברך להקריב עליו, והוא מקיים מכח גזירת המלך בלבד, אין זה עבודה, כי העבודה צריך שיהיה עובד לו מרצונו, ואז נקרא 'עובד', אבל אם הוא מוכרח, אין זה עובד", ואין ספק שבבנין המזבח צריך להתכוין לשם מצוה, אלא דצריך ג"כ שיעשה זה ברצונו כאילו לא היתה מצוה כלל, וכן נמי במצות שבין אדם לחבירו, אם יעשה אותן רק משום המצוה, אין כאן מצוה, אבל כשעושה אותן משום שרוצה להטיב לחבירו, יעשה אותן לשם מצוה.³

ויותר מזה ביאר אמור"ר זצ"ל (בשיחות מוסר מאמר ח') בדברי הרמב"ם (בשמונה פרקים פ"ו), שמה שאמרו חז"ל: "אל יאמר אדם אי אפשי לאכול בשר בחלב, אלא יאמר אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי" (רש"י ויקרא כ כו), דכל זאת במצות השמעיות [חוקים], אבל במצות השכליות צריך אדם לומר אי אפשי לעשות רע כלל, ומעלתו גדולה ממעלת האדם המתאוה לרע ומושל בנפשו,

יעו"ש, וביאר אמור"ר זצ"ל כי אמנם במצות השכליות צריך לומר "אי אפשי", ואם יאמר אדם רוצה אני לרצוח ולגזול ומה אעשה שהקב"ה גזר עלי, ודאי אדם מושחת הוא לגמרי, אבל עתה שנצטוונו על כך מאת הקב"ה, המניעה העיקרית מלרצוח ולגזול, היא ציווי ית', וכל שאר החישובים כאילו ליתנייהו ביחס לציווי הקב"ה, וכמו דאם יהא מונח לפני אדם מאכל מאוס שאינו אוכלו מחמת מיאוסו, ונודע לו שמעורב בתוכו סם המות וכל האוכלו מיד הוא מת, וכי נאמר שהוא פורש מן המאכל מחמת מיאוסו, ודאי שאינו כן, כי כשנודע לו שמעורב בו סם המות, פורש הוא מחמת סם המות שבו, שאעפ"י שגם לולא סם המות היה פורש מן המאכל, מ"מ עתה בגלל הטעם העיקרי של סכנת המות.⁴

ונראה דכמו כן הוא בכל המצוות שבין אדם לחבירו, דצורת המצוה היא שיתן צדקה מרצונו מתוך רחמנות על העני, אך כיון שנצטווה על כך, הרי עיקר תכלית נתינת הצדקה הוא קיום ציווי ית', וצורת קיום המצוה היא שנותן צדקה מתוך שמרחם על העני, ואין כאן סתירה.

ה) והנה שמעתי בשם אדם גדול שאמר שאם הוא רואה תינוק נופל על הארץ הוא מרימו ומנשקו, כאילו חומש נפל על הארץ, שהרי הוא צלם אלוקים. ויש שפקפקו ע"ז ואמרו שצריך לרחם על התינוק ולפייסו ולנשקו משום כאבו שלו, ולא משום דיש כאן צלם אלוקים שנפל.

ואכן כתב רש"י שמות כ' כ"ג אשר לא תגלה ערותך, שהרחבת הפסיעות קרוב לגלוי ערוה הוא ואתה נוהג בהם מנהג בזיון, והרי דברים ק"ו ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון, חבירך שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בזיונו על אחת כמה וכמה. ואין מזה ראייה שהענין שלא לבזות אדם הוא משום שמבזה את צלם האלוקים, ונמצא שזה כעין מצוה שבין אדם למקום, אלא שזה פשוט דאע"ג דיש לרחם גם על בע"ח, וכמו שלמדנו מהאמור ורחמינו על כל מעשיו, שנענש רבינו הקדוש משום שלא ריחם על בהמה ונסתלקו יסוריו ע"י שריחם על "בני כרכשתא", ומ"מ ודאי דעל אדם יש לרחם יותר, וחברך שהוא בדמות יוצרך, שהוא חשוב מאד, יותר יש לרחם עליו.

וראיתי בדעת חכמה ומוסר ח"ב מאמר י"ב, שהק' על דברי הגמ' ברכות י"ט ב', אמר רב יהודה אמר רב, המוצא כלאים בבגדו פושטן אפילו בשוק מאי טעמא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה', כל מקום שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב, ומשמע דמסברא לא היה צריך לפושטו, אי לאו דלמדנו מהך קרא דאין חולקים כבוד במקום חילול השם, וזה תימה דהרי שלא לעבור על לאו צריך לתת כל ממונו, ואף לסבול בגופו כ"ז שאין פיקו"נ, ולמה לא יצטרך לפשוט בגדיו בשוק כדי שלא לעבור על לאו דכלאים ומבואר מזה דכבוד הבריות חשוב כל כך לדחות תורה מחמתו, והוא משום דזהו כבוד צלם אלוקים, אלא שלמדים מקרא דכבוד ה' גדול יותר.

ועי"ש שהמבזה את המועדות והמלבין פני חבירו בריב, אע"פ דיש בידו תורה ומע"ט אין לו חלק לעוה"ב, דאמנם בחילול שבת שהוא ודאי חמור ביותר, לא איבד את חלקו לעוה"ב, ואילו על ביזוי המועדות שלכמה ראשונים אינו אלא מדרבנן אין לו חלק לעוה"ב, וכן מלבין פני חבירו שהוא אבק רציחה, חמור הוא יותר מרציחה

3 ואינו מוכרח, דיתכן דרק במצות צדקה שנאמר בה לא תאמץ ובמצות הלוואה שנאמר ולא ירע לבבך הדברים אמורים, משא"כ בשאר מצוות שבין אדם לחבירו.

4 ועי"ש בגור אריה שכתב כן גם בהקרבת העומר, שנאמר בה ואם תקריב מנחת ביכורים לה' וגו', "שציוותה התורה (ויקרא כג, יד) שלא לאכול חדש עד הקרבת העומר, ופירשו רז"ל (ויק"ר כח, א) כי הוא יתברך מעלה עננים ומורייד גשמים ומפריח טללים ומצמיח האדמה ומדשן הפירות, ואנו נותנים לו שכרו עומר הקרבן, וכל זה להודיע שהוא יתברך אשר הצמיח לנו הפירות ונתן לנו הכל, וזה צריך הודאה בלב, לא כמלך בשר ודם המכריח את האדם שיודה במלכותו, אבל צריך שיודה בלבבו שמאתו ומידו נתן לנו, ואם הוא מקיים את המצוה כאילו הוא מוכרח מגזירת המלך, אין זה הודאה שהוא יתברך עשה את הכל, ולפיכך צריך לקיים כאילו הוא רשות". ודאי שגם שם שהוא מודה מרצונו, מ"מ כוונתו גם לקיים את מצות ה'.

5 והביא ראייה ברורה מדברי הרמב"ם מלכים ס"פ, שכתב שכן נח צריך לקיים ז' מצות מפני שנצטווה בהן ע"י הקב"ה בתורה, אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת, אין זה גר תושב ולא מחסידי' אומות העולם ולא מחמיהם", עכ"ל. והרי בז' המצוות כלולות גם מצוות שכליות, ומ"מ לא חילק הרמב"ם בהם וקבע כי את כולם יעשה מפני שציוה הקב"ה בתורה, ולא מפני הכרע הדעת, ואם בנכרי כך בישראל על אחת כמה וכמה

המצוות, הם מחמת שהאדם הוא צלם אלוקים, ומ"מ אין זו סתירה למש"נ דמצוות שבין לחבירו צריך לעשות כדי להטיב לחבירו, ולתת צדקה מתוך רחמנות על העני, וכמש"נ דזו היא צורת מעשה המצוה, ועדיין יש לעי' הרבה בהגדרת הדברים.

ומבואר מזה גם מה שנתבאר לעיל מדברי הר"י בשע"ת, כי חסד מזכך את האדם ומכפר עליו יותר ממצוות שבין אדם למקום, והוא מש"כ הרא"ש "כי הקב"ה חפץ יותר במצוות שיעשה בהם רצון הבריות, במצוות שבין אדם לקונו".

(ה) ונסיים בדברי אאמו"ר זצ"ל בטעם שפנינה נענשה, אע"ג דלשם שמים כיעסה את חנה ונתכוונה לטובתה שתתפלל ותיושע, וצדקת גמורה היתה, מ"מ בין אדם לחבירו הוא כמו אש בוערת, והמכניס ידו לאש נכווה לא משום עונש אלא כך היא המציאות, וזה בגדר של טבע, [ונראה דאין הכוונה ל"טבע" ממש, שהרי אנו רואים הרבה בנ"א פוגעים ואינם נענשים, אלא סוג עונש כעין טבע, דהיינו דכוונה לטובה אינה מצילה מעונש זה, ומ"מ עונש הוא, וביצוע העונש תלוי בחשבונות שמים, כמו שאר עונשי שמים].

ושאלתי את אאמו"ר וכי רופא הקוטע רגלו של אדם כדי להצילו, נחשב שפגע בבין אדם לחבירו וייענש ע"ז, ואיני זוכר מה השיבני. אך נראה דחילוק גדול יש, דאין כוונת הרופא לצער את החלוח, אלא דע"י קטיעת הרגל בהכרח הוא מצטער, וכיון דקטע את הרגל לטובתו, לא פגע בבין אדם לחבירו. אבל חנה עיקר מטרתה היה לצערה, אלא דצער זה לטובתה היה, ולכן יש כאן פגיעה בבין אדם לחבירו אע"ג דכוונתה לטובה. ויותר מכך נראה, דחנה הוכרחה לצער את חנה באופן שלא תדע שלטובתה היא עושה כן, וע"כ היה שם פגיעה בבין אדם לחבירו, אבל באופן שצערו של אדם רפואה היא, אין המצער פוגע בבין אדם לחבירו כל שהוא מתכוין לטובתו של חבירו, כיון שחבירו יודע שלטובתו הוא עושה, או שאינו יודע כלל מי עשה לו צער זה, והיינו דלא עצם הצער שהוא גורם לו היא הפגיעה בבין אדם לחבירו, כשהוא מתכוין לטובתו של חבירו, אלא מה שחבירו "מתעלל" בו.

עצמה. וביאר הדברים, שכל הבריאה היא "לכבודי בראתי", שהכל הוא כבוד שמים, ולכן אם עבר אדם עבירה חמורה ולא פגע בכבוד שמים, שלא עבר אלא משום שיצרו תקפו, יש לו חלק לעוה"ב, אבל המבזה את המועדות, אף דהעבירה היא קלה, מ"מ כיון שפגע בענין של כבוד, ביזה את המועדות, חילל כבוד שמים, אין לו חלק לעוה"ב. וכן מלבין פני חבירו ברבים חמור הוא יותר מרציחה עצמה, משם דפגיעה בכבוד צלם אלוקים יותר חמור מן הכל, ועי"ש שהאריך בזה הרבה.

והדברים מפורשים בתוי"ט אבות פ"ג מי"א, שכתב שמלבין פני חבירו ברבים הוא בכלל 'כי דבר השם בזה', לפי שהאדם נברא בצלם אלקים, והרי הוא "דבר השם", כלומר "ענין ה' וצלמו". ודבר יאמר על ענין, כמו הלא דבר הוא (שמואל א' י"ז), [וכוונתו למה שאמרו בסנהדרין צ"ט א', דבר ה' בזה זה המגלה פנים בתורה וכו', הכרת תכרת הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא, מכאן אמר רבי אליעזר המודעי המחלל את הקדשים והמבזה את המועדות והמפר בריתו של אברהם אבינו והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה והמלבין פני חבירו ברבים אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא], הנה מבואר מדבריו שהחומר של מלבין פני חבירו הוא מחמת בזיון של צלם אלוקים.

והנה עד כאן לא מצאנו אלא שחומר של בזיון לאדם הוא מחמת שהאדם הוא צלם אלוקים, אבל לא בכל מצוות שבין אדם לחבירו, אבל כתב בדעת חכמה ומוסר ח"ג מאמר ל"ג, כי כל ענייני בין אדם לחבירו נבנים על היסוד של צלם אלוקים, ולא כמו שהעולם סוברים שנצטוינו שלא נגזול ולא נזיק וכיוצא בזה, אלא הכל הוא בהלכות צלם אלוקים, ובזה נכללו גזילה וגניבה וכן אונאה וצער וכיוצא, הכל נובעים מפגיעה בצלם אלוקים, ונמצא דהן בין אדם למקום והן בין אדם לחבירו, הכל הוא כבוד שמים, אלא שגזה"כ היא שכבוד שמים ממש אינו נדחה מפני כבוד הבריות.

והנה הדברים עמוקים עד מאד, והרבה יש להתבונן בדבריו, אך מ"מ למדנו דעיקר המצות של בין אדם לחבירו, הן האיסורים והן

יחד לבנו לאהבה
תשפ"ד
ANNUAL BENEFIT RECEPTION
YESHIVAS MIR YERUSHALAYIM

בהשתתפות
הגאון הרב בנימין קרלנך שליט"א
ראש ישיבת מיר ירושלים

TORONTO

SUNDAY EVENING
י"א אייר תשפ"ד | MAY 19, 2024
8:00 PM
AT THE HOME OF
MR. & MRS. YAKOV FELDMAN
130 HILLMOUNT AVENUE

SPECIAL VIDEO MESSAGE FROM
הגאון הרב אשר אריאלי שליט"א

MONTREAL

TUESDAY EVENING
י"ג אייר תשפ"ד | MAY 21, 2024
8:30 PM
AT THE HOME OF
MR. & MRS. MENDY FRIEDMAN
916 PRATT AVENUE

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

Building Anticipation

Harav Hagaon Yehuda Wagshal shlita

Regarding the mitzvah of Sefiras Ha'omer the passuk says, וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת... שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת, תְּמִימַת תְּהֵי יוֹנָה, mentioning first a counting of weeks, and then a counting of days: תִּסְפְּרוּ הַמְּשִׁים יוֹם. The Gemara derives from here that we have to count both the weeks and the days of Sefiras Ha'omer, meaning that there are two parallel counts: seven weeks, and forty-nine days.

To appreciate the significance of these two counts, we must first understand the connection between the Yom Tov of Pesach and the Yom Tov of Shavuot. As the Sefer HaChinuch teaches, Pesach and Shavuot are two parts of one Yom Tov. Pesach, Zman Cheirusenu, is when Hakadosh Baruch Hu freed us from Pharaoh and Mitzrayim, but the purpose was not just to be free; it was to be freed from being slaves to Pharaoh so that we could become avdei Hashem, through Kabbalas HaTorah. During Sefiras Ha'omer, we connect Pesach and Shavuot.

The obvious question, then, is: If the entire purpose of Yetzias Mitzrayim was Mattan Torah, then why did we have to wait forty - nine days to receive the Torah? Why didn't Hashem give it to us immediately after Krias Yam Suf?

One answer is well - known: It's because Klal Yisrael wasn't worthy of receiving the Torah at that point. We were at the forty-ninth level of tumah, and we needed to detach ourselves from that. During those forty - nine days between Yetzias Mitzrayim and Shavuot, we removed ourselves from the forty - nine levels of tumah and became worthy of Kabbalas HaTorah.

But there's another reason why Klal Yisrael couldn't receive the Torah right away, and there had to be a break between the cheirus of Pesach and the Kabbalas HaTorah of Shavuot.

Chazal refer to Matan Torah, using the phrase from Shir Hashirim, as יוֹם הַתְּנִינָה - the wedding day of Klal Yisrael and Hakadosh Baruch Hu, representing the ultimate connection between us. Our sources also teach that when Har Sinai was lifted above

the heads of Klal Yisrael, it was like the chuppah joining us with Hakadosh Baruch Hu.

Before a chuppah and a wedding (nisuin), there is always an eirusin. The eirusin of Klal Yisrael, our sefarim teach, occurred on Pesach, when Hakadosh Baruch Hu chose us. So the אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ of Pesach was the eirusin, and the nisuin happened on Shavuot.

Now, there's a halachah in Shulchan Aruch that between eirusin and nisuin, or between the time that the chassan tells the kallah that he wants to marry her and the time of the actual wedding, there must be a minimum of seven days. Nowadays we perform the eirusin and the nisuin at the same time, but even so, the chassan already told the kallah a while earlier that he wants to marry her, so the minimal time of seven days has already elapsed between then and the wedding. The halachic reason for this relates to a concern for tumah, but there's another reason as well: The Torah wants there to be anticipation.

When you want something, it's better not to get it right away, but to wait for it and anticipate it. When you get what you want immediately, there's a risk that you won't appreciate it. But when you have to wait for what you want, you learn to yearn for it and value it. So yes, there's the issue of tumah and harchakah, but the reason it works out this way is in order to ensure that there is anticipation rather than immediate gratification.

The same applied to Klal Yisrael's receiving the Torah after leaving Mitzrayim. Parallel to the seven-day minimum wait between eirusin and nisuin are the seven weeks of Sefiras Ha'omer, during which Hashem wanted Klal Yisrael to wait and anticipate the great day of Mattan Torah.

In that sense, the two parallel counts of weeks and days between Pesach and Shavuot represent both the issue of the tumah that Klal Yisrael had to break out of, as well as the waiting period that was necessary in order for them to value what they would receive.

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

The “Well-Known” Cycle

There’s a familiar idea that’s written in a very clear way by R' Chaim Volozhiner in Ruach Chaim. He said that it’s “ידוע הרבה למי שהולך בדרך התורה - very well - known to those who walk in the Torah path” that there are different periods in a person’s journey of growth. Sometimes, he feels that things are going great; he has cheshek, and he’s excited to learn and grow in his avodas Hashem. His davening goes well, his learning goes well, his avodas hamiddos goes well, his yiras Shamayim goes well; everything just flows. And sometimes, a person just feels empty and distant. He has no cheshek to learn, no cheshek to daven well, no cheshek to get close to Hashem. As R' Chaim Volozhiner describes it, he just wants to put his head under the pillow and forget about the whole thing. At times like these, a person questions himself: What am I doing this for?

So first of all, if R' Chaim Volozhiner describes this as a well - known phenomenon, then that’s a chizuk: If you see this happening, you don’t have to get nervous; it means you’re walking in the Torah path. When a person is trying to grow in the Torah way, these ups and downs are to be expected.

Apparently, someone who is not walking in the Torah path, but is trying to succeed in other endeavors, will not experience these yemei ha'ahavah and yemei hasinah, and won’t necessarily toggle between good days and bad days. He can remain motivated every day, and just move steadily up the ladder of success. In contrast, one who walks in the Torah path might be filled with motivation one week, and then, inexplicably, he might just burn out the next week.

Why is that?

So You Really Want It

Perhaps we can explain this based on the above insight. At Mattan Torah, Hakadosh Baruch Hu did not want to give us the Torah right away. Rather, at the point that we felt we were ready for it, He told us to wait, so that we would learn to value it more. Likewise, any time a person wants to reach a higher madreigah, he must go through a similar process. Hakadosh Baruch Hu is not just going to give him this new level on a silver platter. First, the fire of his enthusiasm will go out, and he will have to wait and yearn for what he seeks to achieve.

If you are patient, and you wait out this period of lack of cheshek, then eventually that empty, distant feeling goes away, only to return the next time you are on the verge of attaining a higher level.

It’s a cycle that repeats itself through all levels of growth: A person experiences success and he wants more, but then he is pushed back, and has to wait before he can move up to the next level. Just as the Torah was originally given in that way, with a forty - nine day waiting period, every step of shteiging in Torah is that way.

Mattan Torah, as we noted, is compared to a marriage, and in the relationship between husband and wife there is the same concept of kirvah and richuk, for the same reason: to create anticipation. At times of distance, the couple anticipates the closeness, and then they value what they have.

Knowing that every step of our growth has to involve waiting and anticipation, just as Hakadosh Baruch Hu wanted us to take a pause before Matan Torah, is a major source of encouragement. When we experience down times, and we suddenly lose our cheshek, it helps to understand that this is a process that Hakadosh Baruch Hu wants us to go through. If we’re enduring a time of richuk, that means we need this period of waiting and anticipation so that we can break through to greater levels.

May we be zocheh, through Sefiras Ha'omer, to anticipate Kabbalas HaTorah this Shavuos, and to successfully navigate the waiting periods that precede every stage of growth in our lives, so that we can reach the goal of Mattan Torah.

נא להרבות בלימוד ובתפילה לזכותו ולרפואתו
השלימה בתושח"י של
מורנו הגאון
רבי אברהם צבי בן חנה מרים שמואלביץ
מראשי הישיבה
המאושפז במצב קשה בטיפול נמרץ וזקוק לרחמי
שמים מרובים